LIVRARIA DA UNIVERSIDADE

At continuitas, et entitas motus, non admittit in eodem tempore alias partes motus; quod quamadmiserimus, ex 1ª entitate, et impenetrabilitate colligitur non quantitas permanens; sic et ex 2ª colligeretur non quantitas successiva. Negatur consequentia, et declaratur sic, nam quod major propositio vera sit, minor vero falsa: Vera est major, quoniam illa entitas lineae, et quantitatis permanentis, non suam partium postulat illam negationem simultatis in eodem loco: Sed hoc sensu falsa est minor, quia partes motus, licet dicant negationem situtatis, non illam ex se dicunt, nec ab intrinseco in illis est; nam hoc partes, si in mutatione instantanea, quod in successiva, pro eodem loco: Et tamen illae partes in mutatione instantanea, non dicunt negationem situtatis in eodem tempore; ergo si illam dicunt extrinsece partes in motu, provenit talis negatio, ex imperio aut voluntate agentis, aut ex alio simili capite, et non ab intrinseco.

Argumentum 2º. Successio est intrinseca, et essentialis motui, ergo partes motus sunt impenetrabiles, non successionis, quia impenetrabilitas in motu; sive negatio simultatis provenit ab intrinseco, ut id quod probare resolvimus. Respondeo in motu dari duo, partes videlicet materialis motus inter se unitas. 2º. Has partes, prout stant sub negatione situtatis, in eodem tempore, in qua negatione successio consistit. Et quia nomine motus intelligimus illa duo, partes nimirum, et negationem, id diximus successionem, id est de ratione motus sub ea restrictione, et reduplicative sumpti; quando vero diximus successionem, sive impenetrabilitatem, quae ab ea nascitur, non esse de intrinseca ratione motus, loquimur de partibus motus, materialiter sumptis, ex quo patet rationem falsam in 2º argumento, non convenit ab intrinseco, eam negationem simultatis partium, in eodem tempore.

Instabis tamen, dicens, satis esse quod partibus motus, prout stant sub ea negatione situtatis, conveniat ea successio, et impenetrabilitas, licet motus dicat rationem quantitatis, et sit illius species; sed refutaberis facile, quia et subiectum materialis, et aliaque quantitatis [illegible] existentia, prout sic dicit negationem simultatis partium in eodem loco: Et nihilominus ea entitas non est quantitativa, nec constituit speciem quantitatis permanentis, ergo quod partibus motus, non reduplicative sumptis, et quatenus stant sub ea negatione; sed [illegible] partibus

nalibus sutiis, quod repugnet ē sil in eod loco; ac proind carere illa negōe siltatis gnūm, quō sitid cum pēbus motus, ni re- duplicatine, sed nalid sumptis, nō repugnet ē in eod tempore, ut pēt in aōē instantaneā, q pācis ed calor pductus ro- f aoīne succesivam, nō repugnabit carere negōe siltatis, et consegōtd eo extrō, cum nō conveniat absolute pēbus motus, nō constituet speīm alqūm qōtīs successivae. Ad rōem du- bitandi, initio difficultatis oppositā, dici potest quōnd 3o. pbjonem assemisse, motum ē gōeñ qōtū, et continuum; nō tō negatu- ē qōnum f acūm, imo potius ita, intelligendum eu locum, cum aperte in alis doluerit, motū ē qōtum f acūm, ut constat ex nōis sentiō.

Ultima difficultas in hac r. resolvenda ē de tem- pore, de q idm qōrimus, qd de motu, utrum nimirum sit sp̄ē qōtīs, an non? Radm et ī rōis dubitandi, desumptae ex A. f tempore, atq f motu: Nam Phs in pōdictis logicis, numerat tempus inū spē qōtīs; in Met. aut lib. 5. c. 14. tem- pus, et motum computat, inū qōta, f accns, Cum vō Met. co- positis posterior fuerit, qūo compōiō Dic; In illa sane, e- mendavit Phs, qd in hac scripserat; nō qd sentiat, tem- pus ē speīm qōtīs; Nam ibi et orōne inū spē qōtīs posuit, cum vō qōtīs nō sit. e Ad qōiam in Dic posuit ea, q cum qōte, alqūm habent similitudinem, ut vāe qōtiūe, afalbas ... cernere, maj. cum agnoscere laboravimus. Quod sane colligas tempus nō ē speīm qōtīs, si A. Phs sputamus. Sed vō attenda- mus ad rōis,

Tempus, nō ē sporiae qōtīs, Haurentia d Phs citato lo Met. Com. ibi. Suar. D. 40. s. 5. n. 5. Per. lib. 13. Physic. c. 2. Furt sup. d. 13. Met. Fundā hujus sentiē primum ē, qd nō uniformi; Quia f te nō ē extensa, nō ē qōtīs ras, sed tempus, nō ē extensum f te; gō tempus, nō ē f se qōtm. Maj. ē consequ. pbōi negeat, ondō minor. Tempus nō habeō a pe eis, a motu, sed pēs motus nō habent ab intrinseco ex- tensionem, et impenetrabilitatem, ut constat, atq ex resolutione indi difficultatis, cum eis illae pēs, q successivae sī in diversis tempē,

poni esse sit in eadem ratione: ergo tempus nō est a speciebus quantitatis. Et Maj. probatio, quod scilicet tempus et motus, nō distinguantur a parte rei, si loquamur de tempore intrinseco uniuscujusque motui ex eo ordinē, quia duratio, nō distinguitur a parte rei, a re, cujus est duratio; sed tempus est duratio motus, ita ut definitur; ergo nō distinguitur a parte rei a motu, sed solum per rationem. Et confirmatur eadem major, quoniam a quocumque motu, est inseparabilis duratio aliqua, sive tempus; quo tempus illud, et motus, cum separari nequeant a parte rei, nequeunt et a parte rei distingui; bene igitur inferebat consequens, quod tempus quantitas nō sit, siquidem re ipsa idem est cum motu, qui nō est per se extensus, et impenetrabilis, ut omnes dicunt

Objicies pro opposita sententia, 1°. cum Fons. 5. Met. q. 8. s. 3. Coll. 3° Phys. c. 2. q. 2. a. 3. Mol. 1 p. q. 10. a. 1. d. 3. Nostro Phil. lib. 2. tal. 10. c. 4. Rub. 1. de generatione. q. 2. Tol. ibi q. 2. alii, qui omnes tenent tempus esse speciem quantitatis. Objicies inquam, tempus est de per se extensum, et proprie indivisibile, divisum ab indivisibilibus motus. Motus namque solum mutatis est, Tempus vero instantibus; ergo est species quantitatis. Si vero tempus sine per se, solum ratione distinguitur a per se motus, nec habet extensionem, re ipsa distinctam ab extensione motus, quae nō est extensio per se, cum per se motus poni esse sit, in eadem duratione. Dicent fortasse sufficere distinctionem rationis quae datur inter per se motus et temporis, ut extensio temporis sit quantitativa, et extensio motus, talis nō sit. Sed decipiuntur, quia nō datur formalitas aliqua, cur per se motus nō concipiatur per se extensus, per se vero temporis, ita concipiantur, cum de motu, id ferendum est iudicium.

Objicient 2° probantes extensionem temporis, nō provenire ab extensione motus, et ideo posse tempus habere extensionem extra, quam motus illam nō habeat; quoniam cum tempus aliquando breve sit, et illius extensio, extensio tamen successiva motus est longa, ut patet in motu celeri, in quo mora temporis brevis est, et similiter brevis extensio, extensio tamen motus est longa, quoniam longum conficitur spatium. E contrario si motus tardus sit, extensio motus brevis est, extensio vero temporis longa,

qi entiõ temporis, nõ pvenit ab entiõe motus, quo cum tam ac-
qualis forent duo corpus, nec una alteram excederet.

Ut solvatur hoc argumentum, in quo omnes vires Aristotelis

ponunt adversarii; advertendum est triplex dari tempus, pro ordine ad quod motus potest comparari: Aliud tempus est extrinsecum, et vulgariter dictum, aut scilicet est tempus primi mobilis, vel aliorum motuum, quae ab eo mensurantur; aut tempus imaginarium, quod nos concipimus, ut durationem instantem successivam. Aliud tempus est intrinsecum cuilibet motui, et nihil est, sed duratio talis motus. Nunc ad argumentum dico, Extensionem temporis intrinseci cuilibet motui, provenire ab extensione motus, et proinde esse sui ipsius; ideoque semper aequalia esse, motus, et tempus intrinsecum, quae ipsi non distinguuntur; quamvis motus, et tempus extrinsecum non realiter distinguantur, aequalia non sint, eo quod, ut plane constat, motus celeris, et tardi: Imo ergo tempus intrinsecum ipsius praedicti motus, semper aequale est, cum eiusdem praedicti: at extrinsecum tempus primi mobilis, aut spatii imaginarii, inaequale est praedicti motus.

Instabis: cum saltem tempus primi mobilis, et tempus imaginarium, ad hunc ipsum quantitatis, cum mensurent motus, a se realiter distinctos; nec ab illis accipiant extensionem suam? Respondeo tempus imaginarium nihil esse reale, ideoque non esse quantitativum. Tempus primi mobilis, sibi non est quantitas, quoniam et a motu extrinseco, quem mensurat, non accipiat extensionem. Eam tamen accipit a motu intrinseco primi mobilis, cum quo aequale est, ut reliqua durationes, cum suis motibus.

Illud tandem observandum est ad finem huius lectionis, quod quando entiõ motus, et temporis, tribuitur, quod non aliquo sint mensuram, quae sint indivisibilia, et sic, quae est species quantitatis; si debito modo intelligantur, cum tam motum, et tempus reduplicativa, hoc est sunt includunt negationem penetrationis, sive successionem; non tamen motui, et tempori specificative, sumit non mensuram, et talia, quae ipsius motus, et temporis, nec postulant ex se, et ab intrinseco, eam negationem, seu successionem, sed neque esse ipsius est, quod sit calor ut sic, sive instantaneus sit, sive successivus, et tamen illa ipsius non est instantaneus, nec postulant successionem impossibilia.

nec successionem temporis, vel pˢᵗ, q͞d ꝯ ħeāt extrām eād, ut illam lit in q̄ntē; semp. n. in̄hīt pī corpori, q͞d ꝯ sp̄ū q̄ntꝫ, inueniend̄ non negā simultatē, ꝯ impenetrabilitē, q͞d cum altero corpꝫ, scilꝫ lineae, ꝯ superficiei conueniat, solē, ꝯ hꝫ spꝫ, punctum efficiunt q̄ntē; reliqua eꝫ, ut ulterioriā, sub q̄ntē q̄ntū, ꝯ continentd.

Sectio 3ª

Qt dent̄ indivisibilia, ꝯ q͞lia in rebꝫ.

Longum eēt recensere, q̄t cl̄i viri, q̄ipp̄e, extiterint sentē: hisq ea, q̄ probabilior ꝯ apparent, aliq mia rībꝫ, aduersariorum ꝯ argā infringend; in p̄iario cin in q̄ntē indivisibilibꝫ, tam copulantibꝫ, q̄m terminibꝫ, inuestigabimꝫ ad finem lec. Et in Scotiae, ꝯ recentiorꝫ multibꝫ haec indivisibilia dent. q̄ tū longiorem de indivisibilibꝫ tractationem amanit Suar. deat d. 40 de q̄ntē. s. s. Fons. 5° Met. c. 16. q. 6. Tuet. d. 15. Physicā S. 17. Al. 6 Physicā cap. 2. hoc q̄ nō de indivisibilibꝫ sec. aliqua ex pī accomodantꝫ, breuem, q̄ndo indivisibilem efficere non valemꝫ, efficere conabimd.

Probabilior sentā tenet admittendas indivisibilia, in q̄ntē, lecꝫ ulsꝫ terminantia, ꝯ in extrā q̄ntē, sd ꝯ copulantia, ꝯ in mia q̄ntē: scilꝫ ut puncta, q͞d eꝫ pꝫ indivisibilia, lineae pīs copulent, ꝯ terminent: lineae sm latitudinis indivisibilꝫ, q͞d efficiant pībꝫ superficiei divisibilibꝫ sm latitudinē: superficiꝫ tandem, indivisibilꝫ sm profunditatē; pīs corporis divisibilꝫ tꝫ, ꝯ copulent. Haec sentā pendulum Arist. patronū hēt, q̄ Scriuit, de q̄ntē agit, supp̄it dabon punctā, ꝯ reliqua indivisibilia numeratꝫ. q̄ D. Thom. in op. 39. c. 2. ꝯ de Natē. q. 28. Cōstꝫ, in eiꝫ scolas, ut videri pōt apud Cap. in 2. dt. 2. q. 2. a. 3. Eam sub hꝫ terminꝫ tuent Con. 6. Phy. c. 2. q. 2. Suar, ꝯ Fustad. Aug. cum Soni. Hyspal. Soto, Alexandro de Aleꝫ, ꝯ tandem Burl. q̄ late de Saere.

Dū dari puncta indivisibilia in q̄ntē. Sqꝫ

perfecte sphaericum solum tangit planum perfecte, in puncto, sed non in parte divisibili; ergo datur punctus in quantitate, ut patet ex aliis. Sed hoc ipsum asseruit 2° de anima c. 1. et Euclides, qui id demonstrat lib. 3. propositione 16. Probatur deinde ratione, quia corpora, quae se tangunt, adaequantur in eo, in quo se tangunt; ergo nisi in puncto se tangant haec corpora, iam sphaericum corpus, et corpus planum adaequantur, ac proinde, vel unum non est perfecte sphaericum, vel aliud non est perfecte planum, quod est contra suppositionem. Dicitur, quod aliqui dicunt, non dari videlicet realem contactum inter haec duo corpora, nam si sphaericum corpus sit grave, vincat suo pondere, subtum corpus planum, illud trahet deorsum; ergo hoc non accidet sine reali contactu. Dicunt alii, ea duo corpora, multo se tangere reali contactu, sed in parte indivisibili: sed contra, quia tactus ille fit in momento determinato, et certo; ergo similiter fiet in parte determinata, et certa, non in parte divisibili, per mentem factam; ergo in parte indivisibili. Accedit, quod Deus, et angelus optime videat in quo duo illa corpora se tangant, et in quo non, ac ideo in-fuerint partem certam, in qua fit contactus.

Probatur dari lineas indivisibiles, argumento fere simili(?), cylindri videlicet, sive columnae perfecte rotundae, quae si cadat super corpus perfecte planum, illud perpendiculariter tanget, vel aut in eo sistat, aut planum detrudat deorsum: Non potest illud tangere in parte divisibili, quia iam illi adaequaretur, nec foret columna perfecte rotunda; ergo tanget in linea indivisibili, certa quidem, et determinata. Et confirmatur, quia si tangeret columna illa, corpus planum in parte divisibili, daretur naturalis penetratio, cum partes illae divisibiles, nam tunc utrobique(?), ea sunt in eodem loco, ita ut extrema se tangunt; ergo ne admittamus penetrationem naturalem, dicendum est, quod tactus utriusque corporis fiat in linea indivisibili; porro indivisibilibus, non repugnat esse in eodem loco, et consequenter penetrari, ut videmus dele(?). ande: +

Probatur dari superficies indivisibiles: 1° argumento persimili contrario(?) sito, in quo corpus perfecte planum, cadat super aliud perfecte planum, et in eventu, certum est, quod se tangant: sed non in aliqua profunditate, quia iam tunc daretur naturalis penetratio;

quia divisib

ni divisibiles; Sane tanguntur, quoniam extrema sunt in eodem loco; quod dico,
quod se tangant, in superficie extrema, indivisibili ex utraque parte,
cum non sit inconveniens, dari duo indivisibilia in eodem loco.
Probatur 2°, quia lux non recipitur in profunditate corporis opaci; sed
solum in superficie extrema; Aliqui si in profunditate reciperetur,
etiam corpus lucem reciperet, ut diaphanum, quod cum profun-
ditatem et transparentiam, quod est in superficie: quod solum re-
cipit lucem, in extrema superficie indivisibili, sine profunditate. 3°
Superficies alba per obiectum oculo, non terminat visionem, sine profundi-
tatem parietis &c., sed solum sine superficiem extremam, quod dicitur
superficies indivisibilis.

Quaerimus dari, continuis indivisibilia, sed quae facta regu-
lariter solum probant, dari haec indivisibilia terminantia, unde
oritur, admittenda quoque fore indivisibilia copulantia; pun-
cta scilicet, lineas, et superficies. 1°, a paritate rationis, quoniam si
datur major ratio, cur admittantur haec indivisibilia terminantia, et
non copulantia, maxime cum illa puncta, et lineae, quae sunt ter-
minantia externam faciem continui, sint copulantia partium eiusdem
continui ad latera. 2° quia partes continui uniuntur inter se, sed non
uniuntur ~~per uniuntur~~ per unionem distinctam ab ipsis indivisibilibus,
quod haec indivisibilia non solum terminant, sed et copulant, ac proinde
dantur puncta copulantia partes lineae, dantur lineae copulan-
tes partes superficiei; ac tandem superficies copulantes partes cor-
poris. Probatur minor, in qua est difficultas; Ea quae uniuntur, mediante
aliqua unione distincta, sunt quasi penetrata, in eodem loco, et spa-
tio, ut patet in aere, et corpore, in accidenti mali, et subiecto.
Sed partes continui, ex conceptu partis continui sunt, et uniantur per continuationem, ita uniuntur,
ut sine eo quod in eis divisibile est, extra se maneant tenuioni partes,
nec una sit, in loco alterius, quod uniuntur mediante aliquo indivisi-
bili, quod per suam unionem, ponit in termino eorum, et utrique parti in-
time coniungi.

Quaeres, ut praeter lineas puncta, et superficies, dandae
sint inter partes continui, aliquae uniones, quae ipsas uniant.
Affirmat Suar. d. 40. s. 8. n. 46. Funtiun (?) quia puncta li-
neae, et superficies forent connexari separatae divinitus extra

q̄ntitiui. Et unio s̄tiis, n̄ pōt conseruari, sine extris unitis, scilicet indiuisibil., sine accidte, et subiecto. Unio ipā mām, et formam sine utraq; q̄ a posteriori bene colligitur, q̄d indiuisibilia, de q̄b. loquimus, diximus copulent p̄tes q̄ntitis, n̄ s̄tiis, et ipsis q̄a tunc iam ᵭnt uniones, nec separari poss̄, et mediante unione a se modaliter ᵭtin.

Ita Suar., s̄ed in hoc dicendi mō, n̄ quiescit mens. 1º q̄a, aut illa unio ē diuisibilis, aut indiuisibilis; si dicatur diuisibilis, ergo ita uniunt ii in eod. lo., ut apparet in unione aiæ, et corporis; accidentis, et subiecti, q̄ in eod. lo. Hoc tn̄ ē, ō q̄ntitis unione, cujus p̄tes, postulant ee in diuersis locis, et dicendum q̄d alioqui penetrent mālia. Si vō unio sit indiuisibilis, atqui ᵭ ē realiter a p̄tibus linea, sicut atque nos indiuisibilia, q̄ admittimus. n̄ iam poterit, inter illas p̄tes a Deo conseruari, ō omnino unione; ideo, si p̄p hoc inconueniens Suar. negabat, q̄d indiuisibilia forent uniones, u. g. lineas, superficies, et punctum. Et negabit unionem indiuisibilem, a numeratis indiuisibilibus diuersam. 2º. Si dentur de unione indiuisibilis, p̄ter lineam, superficiem, et punctum, iam dantur plura indiuisibilia, ō omnino longius minimo, comunq̄ ea admittunt. 3º. Si admittantur ejusmodi uniones, male iam punctum, linea, et superficies appellantur continua, n̄ solum terminantia, s̄ed copulantia et indiuisibilia, cum in sententia Suar. n̄ illa, s̄ed uniones a tribus indiuisibilibus diuersa, copulent et uniant.

Ob hæc, et similia inconuenientia, probabilius duco, ō Suar. q̄ opponitur tenet, lic. sane penes videat probabilem; hinc inq̄m probabilius indiuisibilia de q̄b. loquimus, sine aliqua unione dicta, p̄tes q̄ntitum ut primo indiuisibilia, se ipsis unire. Nec inconueniens illud, q̄d asserebat in sententia. Hæc nimirum indiuisibilia, posse separata conseruari a Deo, cum sit realitates, et n̄ posse, cum in mea sententia ē uniones, de q̄ntitum nō ē, ut n̄ conseruentur, sine extris unitis, ideo, n̄ posse conseruari separata, ocū realitem sine alia, si indiuisibilis sit talis realitas. Nam si modus p̄p sua diminutam entitem mi, postulat ēealiter ēē affixus sua realit.,

nec sine ea conservari, et indivisibile, ob suam limitationem realitatis, in rõe indivisibilis, postulabit eius ad, ita ipsi rei, cujus est indivisibile, ut extra illam dari nequeat. Duplex instia mihi occurrit, q bene diriime,

1° sit, reale accidens in re atque animo, quod possit separari absolute divisim, et conservari sine unione, et subiectum unitum mediante unione, nisi rõ n ita, cum subiectum immediate unitum. Quod indivisibilia quantitatis sunt realia accidentia, quod possunt separari, a quantitate, et iidem uniri mediante unione; 2° instia, si Sae divina posset Deum n posse separare a quantitate, lineam sine superficie, et hanc ista corpora quantitatis, cujus est indivisibile, sed linea indivisibile est superficiei: hoc tamen absurdum continere videtur, quod &c. Resp. ad 1am instiam, verum est illam doctrinam de accidente reali divisibili, n tamen de accidente reali indivisibili, quod ob imperfectionem suae indivisibilitatis, quamvis aliquid sit accidens reale, sit id, quod nisi convenit ob imperfectionem suae modalitatis. Ad 2am instiam, illud quod infertur, nullum est inconveniens, quamvis cum linea sit indivisibile superficiei, et hac corporis, n possit linea separata conservari, nisi sit separata eo parte superficiei, quam unit, et ea parte corporis, quae copulat superficiem, sit n est inconveniens, quod nisi n possit separari absque realitate. Possunt tamen separari, cum partibus in quibus sit pars lineae, corporis, et superficiei. Quoniam in hac separatione, n video inconveniens aliquod, nisi indivisibilia separata deferant secum partes, quas uniunt, ac quod n separentur ab extremis unitis.

Apponamus nunc aliquot argumenta impugnantia indivisibilia, praetermissis aliis, vide ea, q dictae sunt ad hujus initium Philosophum, et a quibus suae. Sunt, q sententiae ipsius quae indivisibilia negat, quia tenent Dur. in 2. d. 2. q. 4. Vasq. in suae Phil. c. de quantitate. Gregorius in 2° d. 2. q. 2. a. 1. Pons ibi, quamvis admittendo ultimam superficiem, reliqua indivisibilia denegat, et tandem Recentiores alii.

1° sic argur. Si darentur in quantitate indivisibilia possent vivo a quantitate separari, et seorsim conservari,

cum realiter a q̄ṫe distinguantur; Et dato hoc dicerent q̄ṫas, in
o̅i̅ su̅i p̄te, q̄d ē impossibile, quia implicat dari q̄ṫe,
q̄ divisibilis n̄ sit, cum implicet dari p̄te q̄ṫis, q̄ n̄ sit
q̄ṫas, q̄ semp divisibilis ē. Hinc ergo r̄o primo, in-
divisibilia n̄ in̄ sentiri, n̄ posse conservari extra q̄ṫem, et
nisi n̄ p̄ōt conservari, sive ei modificatio. Q̄d si argum̄ v̄-
lit, q̄d indivisibilia o̅i̅a separentur a q̄ṫe, et separata des-
truantur. R̄o 2°, nec divinitus posse o̅i̅a indivisibilia collec-
tive separari a q̄ṫe, ita ut p̄ij q̄ṫis, sine illis conservaretur;
Et r̄o hujus r̄onis, ē q̄a, cum indivisibilia hac sit semp
tr̄i, et de r̄oe t̄ōrii sit, ut n̄ p̄oit ej o̅i̅o intacta manere, q̄d
ut uno ablato t̄ō succedat alteru p̄oit Deus unu indivisi-
bile, t plura, a q̄ṫe separare, auferendo tū alias, q̄ sup-
pleant defectu priorum: quemadmodum diximus posse Deum, a
subi̅o separare hanc t illam subst̄iam; a q̄ṫe hanc t illa
figuram; ab accidente hanc, t illam ubicationem, n̄ tū posse se-
parare o̅e̅m, aut subst̄iam collective, aut figuram, aut ubicationem,
q̄ aliam impertiatur, t aliqd sit, ut visum in accidente extra
subi̅m.

2° Si urgeas; quamvis n̄ admitteremus hac in-
divisibilia in̄ p̄ij q̄ṫis, adhuc t̄ōrent negative,
Nec linea, &c. ēēt infinita, cum se n̄ funderet ultra t̄oj p̄ū-
mo, t finem n̄ haberent. Adhuc p̄ij q̄ṫis conservatur, q̄ unio-
nis aliquas, q̄ō n̄ ē concedenda tanta indivisibilium turbulen-
ta multitudo importune. R̄o q̄ṫem ēē entem perītiam,
postulareq̄ t̄r̄ino proportionari, saltem in r̄oe positiva, q̄a
n̄ illi sufficit negatio ulterioris tendentiae, ut linea tali, q̄
quemadmodum in subst̄ia, n̄ sufficit negatio dependentiae ab aliquo
supposito; Et in accidente negatio independentiae ab altero, ut subst̄ia
subst̄et, ē tali, et accidens inhaereat, ē tali; at ratio ē subst̄-
tia, et inhaerentia positiva. R̄o 2° dari plures alias r̄ones,
ultra eas, q̄ in arḡo adducuntur, p̄r quas hac indivisibilia
admittenda st, hic constare p̄ōt, ex nostris principiis. R̄o
3°, p̄ij q̄ṫis, n̄ bene uniri p̄ unionem divisibilem, cum ea,
q̄ ita uniuntur, st in eod̄ lo̅co; q̄d p̄ṫibus q̄ṫis repugnat,

et annexam impenetrabilitatem: quod si adversarij, hi scilicet sunt
viventes concedant indivisibilitate, iam indivisibilia et con-
crete admittunt.

Cs. sic arguis: Atqui indivisibilia in sensu Aristotelis,
et S. Thom. non dantur in continuo actu, sed
potentia, ergo falsum est omne sensus illa actu concedere. Proba-
minorem, quia Aristoteles lib. 3. Metaph. c. 5. tex. 17. ait, sicut Mer-
curius est in rudi lapide actu, sed potentia, ita superficies in medio cor-
pore, eodem modo loquitur D. Th. in opusc. 39. Respondeo Aristoteles alijs locis
admittere dari indivisibilia actu, in continuo; quod et facit S.
Doctor, sicque ergo illa negat in potentia, non excludit realem
entitatem indivisibilium in continuo, sed excludit entitatem aliquorum,
quae resultabunt, facta divisione continui: sic aliqua in li-
nea v.g. unorum palmarum, sunt duo puncta extrema terminantia,
si dividatur linea illa in duas partes, resultabunt alia duo puncta,
et sic de alijs indivisibilibus, ergo illa quae resultant sunt
in potentia ut Mercurius est in potentia in rudi lapide. Hoc tamen
non negat potentiam in magnitudine indivisibilia aliqua.

Antequam proponatur quartum argumentum, ex cuius occasione
quaerimus, et in sententia, et opposita dentur indivisibi-
lia, petitur quonam modo sese indivisibilia, a rebus quorum sunt in-
divisibilia, et inter se distinguantur! Ratio supponimus indivisibilia,
tam a partibus, quas terminant, et uniunt, quam inter se realiter di-
stingui; Ratio 1a partis est evidens, quia iam indivisibilia eis non
possunt esse entitas, sed a partibus continuis extensis realiter non di-
stinguerentur, cum quod est idem realiter cum alio divisibili, divisib-
ile quoque sit, ut evenire est in substantia, et materia, partibus,
et accidentibus materialibus in omni re, et sibimet. Ratio et
2ae partis est facilis, quia si puncta, aut indivisibilia eiusdem
rationis inter se confunderentur, inter puncta media pars linea reali-
ter ab utroque puncto distat, ergo et ipsa puncta, quo loco dista-
nt, entitate et realiter distinguuntur. Si vero confunderetur punctum cum
superficie, neque unum ex his indivisibilibus, nullo modo com-
ponat aliud, et ab eo loco distet, realitate et distabit,
et distinguetur.

4.° Sic argui; si in q̃titate dantur indivisibilia, eodem modo consequenter admittenda sunt in ipsis substantiis, et q̃litatibus materialibus; cum tam substantia, quam q̃litates sequantur ipsis materialibus, et extensas. Sed hoc non est concedendum propter absurda, quae infra apponemus, ergo absolute neganda erunt indivisibilia, non solum in substantiis et q̃litate, sed et in q̃titate. Solutio hujus argumenti postulat, ut ad ultimam 1. partem deveniamus, distinguamusque, an in substantia materiali et q̃litate dentur indivisibilia.

Anteponendam puto partem affirmativam, quam defendunt cum Suar. in Met. d. 40. s. 1. n. 50. Recentioribus, et Rubius, et Fonseca citati, in negantem partem declinent. Dico ergo substantiam materialem, et q̃litates, esse dari indivisibilia, quod 1.° ostendo de substantia; deinde de q̃litate. Ipsis substantia materialis, nempe materia aut forma est in ordine se tam vere unitae, quam ipsis q̃titatis inter se; sed non possunt uniri per q̃titatem, quia unio non est proportionata ad entia substantialia, ergo unientur per substantialia indivisibilia. Neque valet solutionem si quis dicat ipsis substantias uniri se ipsis, aut per unionem divisibilem, tum quia eadem affirmabo de ipsis q̃titatis; tum quia si uniantur divisibili unione, tamen ipsis substantiae non manerent extensae, et in diversis locis, ut mansurae sunt, si Deus q̃titatem separet; sed manerent in eodem loco, ut in eodem loco est, aliquis spiritus materialis, animae, et corporis, quae uniuntur per unionem divisibilem.

2.° ostendo eadem veritas, quoniam corpus q̃titativum, quod per se vitam tenebat et afficit corpus substantiale, debet esse unitum et, et extensum, quomodo illud, ergo ut pars divisibilibus q̃titatis, erunt ipsis divisibiles substantiae, ita partibus indivisibilibus, indivisibilia erunt substantialia. Atque in re conficit, adaequate, et continue coextentionis sibi exhibent, et substantiam proportionatam q̃titatis supponens. Divisibile quidem substantiae, divisibilibus partibus q̃titatis; indivisibile substantiae ejus indivisibilibus.

Quod attinet ad q̃litates materiales, pro eadem sententia, quam albedo et Deum aliud aliquis male dicit, sufficit coextensum sufficiens q̃titativae, ergo ut ipsis sufficiens q̃titativae unientur lineis q̃titatis, quae non possunt unire, sufficientem q̃litatis, sine albedinis, cum proportionatae non sit, sed et albedo suas habet

lineæ, ut uniat ptes superficiei, correspondeat pte superficiei ṗti-
tiuæ. Idem cum pportione dicendū ē, de ḡcumq; alia re,
ḡ ad adhæsionem, ad ṗtem ḡtam reddit. Alit. ni talis ēs
ptes entitas pt continuas, ē tunc melius obseruabitr, si ḡti
pte reāt.

Quæris, ut aīo ratē conueniat cū aliquo ḡui hu-
jusmodi indiuisibilia. Rñ aīæ neḡḡ hoc conueni-
re, quiam ñ hēt ptes, ad q̄s terminās, ut uniendas, naria ēt indi-
visibilia. Pñtias ut rāls ajo, ut illius unioni ad māre,
ḡ ptalis sūt ptes, ut sup lo dicemus, conueniunt hæc indiuisi-
bilia, qd dilam in sua mūne. Aīa rāls, pñens ē toti
corpori huic, ita ut ñ tot sit in ptibus corporis indiuisibilibus,
ut et in indiuisibilibus, aliog pñentiæ aīæ, ñ foret continuæ,
(ut in sitū dicimus de pñentia ḡ dñi, in Euch.) ut similr, nec
unio, ñ foret discreta: qd tam pñentia, qm unio aīæ, ha-
bent sua indiuisibilia, pñtia ptibus māe, cuī coextenduntur, ut
mediantibus qq aīa redderr ptibus, indiuisibilibus corporis, ut ijsdem uni-
tur. Quod dico de unione aīæ, eiusq pñentia, dicendum ē
pportione, ut extimo, de pñentia corporis ḡ dñi, in Euch. Quon-
tinua ē, Nam ipsa mediante, ptibus ē corpus ḡ dñi, indiuisi-
bilibus ḡtitus hostiæ: Idem ēt affo de pñentia angeli ḡspa-
tio diuisibili, de q, cum reāt ptes ptales, ut ḡ ptium ubi dice-
mus, ventis ptibus spatij, ad videtur nō.

Contra hanc sentam admittens indiuisibilia substantialia, duas
objectiones apponit Suar. Rñ. 1o Esto qd hæc
indiuisibilia admittantur in ptis māalibus, neququam concedenda sūt
in māe; Nam si ibi admitterentr, iam similiter darentr annihilaō,
ut creaō. qd omnis, quæ cum dicitr māe in ptis aliquas, amitti-
tr indiuisibile copulans, ut acquirunt indiuisibilia terminātia, ut quod
ē in māe creatr, cum ñ fiat ex psuppo subiecto; ut quod ex māe
corrumpitr annihilatr, cum ñ conuertatr in aliud; qd datr simili-
tr creaō, ut annihilaō. Rñ falsum ē, qd quod in māe ē cre-
ari, cum substantia māe in māe sit ut educatr; similiter ubi ē
ptes ipsæ māe creantr, indiuisibilia educuntr, ut corrumpuntr;
Nec inconueniens ē, qd in māe detr actiuitas ad suas emanationes

et in ijs rationibus, ad has corruptiones; Cum vero corruptione, et emanationes ejus generice eadem. Resp.d 2° annihilari, et creari adeo illa indivisibilia materiae, sine novo miraculo, ex vi primae necessitatis suppositionis factae in materia, quemadmodum forte, quod agens naturale naturalem materiam disponat, ad formam naturalem, naturaliter creatur naturalis anima, a Deo, ut ab Ens. materiae.

2ª objectio est, quod ex indivisibilibus in quolibet admissis, sequatur dari duo contraria in eodem subjecto. Et ex indivisibilibus in subiecto concessis, sequitur duas formas substantiales, naturaliter in formam eandem materiae, admissum quoniam exponam. 1° accidit si supponamus, quod in eodem ligno, sed diversis partibus sit summum frigus, et summus calor. Tunc non indivisibile terminans calorem, et aliud indivisibile terminans frigus, recipiuntur in eadem superficie lapidis v.g. subiecti, in cujus continuitate, ut dantur sit duae superficies, quae inter has mediat pars corporis; quo dato, admittuntur duo contraria, in eadem superficie lapidis, seu in eodem subiecto, quoniam non minus repugnat, formas divisibiles frigoris, et caloris, cum partibus divisibilibus, quam indivisibilia frigoris, et caloris, cum indivisibilibus subiecti.

2° contingit, quando lignum partim fuerit siccum, partim viride; In hoc non eventu, alia est forma cadaveris, in parte sicca, alia vegetativa, in parte viridi; Tunc igitur superficies terminans formam cadaveris, et superficies terminans formam vegetativam, recipientur sit, in eadem superficie materiae, quo venit pars materiae, in quo non sit duae superficies; non dantur quodammodo duae formae in eadem materia, siquidem dantur indivisibilia diversarum formarum, in eodem indivisibili materiae. Respondetur Suar. sup. ut effugiat hoc inconveniens, ex illis duabus superficiebus caloris, et frigoris terminativis, et similiter ex illis duabus superficiebus terminativis formae cadaveris, et formae vegetativae, unam solam recipi in superficie quantitatis in 2° eventu, et in superficie materiae in 1°; addit tamen solam manere intrinsece terminantem, aliam vero superficiem, manere extrinsece terminantem; cum nam nullum impedimentum, ut resultabunt indivisibilia ex utraque parte; sed solum ex una. Si roges, quamnam superficiem resultatura sit, et quodnam indivisibile, respondetur resultaturum illud, quod fuerit agens ef-

ficavit, introducens suam formam intrinsece totalem.

Probabilis est haec ratio, sed mihi sane difficilis. Mo-
ueor, ut eam talem reputem, quia, ut vidimus
saepe, maxime plenitudo repugnat, ut carentia totius rei alicuius,
neque substantia manere nequit, sine aliqua substantia, si tota
auferatur, accidens sine aliquo modo, quantitas sine aliqua figura
et solum naturaliter, sed nec etiam divinitus. Si tamen fingas
etc., aut forma cadaveris tractu superficie, implicabit quod sine illa
detur medium, ut concedebat suarez. Imo implicabit, quod sine illa
detur divinitus, per factam rationem.

Probabilius puto, affirmative quod in casu nostro nullum
sit inconveniens, si duae superficies qualitatum contra-
riarum, et in eadem superficie quantitas recepta, et sint duae super-
ficies duarum formarum substantialium, et in eadem superficie materiae. Manifeste
enim non inconvenit, cum aliquis non est totum intrinsece, ut saltem
superficies illata concedit, quando duae contrariae qualitates, sunt duo indi-
visibilia qualitatum contrariarum esse in eadem quantitate, et eodem modo duo
indivisibilia duarum formarum, recipi in eadem superficie materiae; tamen
quia carentiae totius, nec divinitus contingit, ut sit in substantia, et
quod sit est sine substantia tradita, et in subiectis expositum. Repug-
nantia vero, duarum contrariorum in eodem subiecto, et duarum for-
marum in eadem materia, tanta non est, ut saltem divinitus fieri non
possit, tum quia, non existimo indivisibilia qualitatum contra-
riarum, aut duarum formarum repugnare inter se, quando in casu
opposito contingit, ut sit donatum in eadem quantitate, aut materia, ut
in duae superficies quantitativae, possunt esse in eodem de facto con-
tinuo, quod iam diximus s. 1. 3. oppositus 2°, ita plane, duae
superficies qualitativae, aut duarum formarum, possint esse in eodem sub-
iecto, aut materia, quandoquidem in superficies eorum sunt indivisibilia,
non se excludunt a loco, ita nec a quantitate, aut materia; cum conceditur
duo qualitates contrarias, in eodem subiecto, et formas diversas, in eadem
materia, solum repugnare, per partes divisibiles, quod in nostro casu, non est.

Quaeres tandem ad finem huius d. est indivisi-
bile substantiae, et qualitatum, et totius, de ratione substantiae,
aut qualitatis? Recentiores R. negative, asserentes esse entia modo-